

Kraków, 07.06.2023

UNIwersytet
JAGIELLOŃSKI
W KRAKOWIE

Dr hab. Marta Najda-Janoszka, prof. UJ
Wydział Zarządzania i Komunikacji Społecznej
Uniwersytet Jagielloński w Krakowie

Recenzja rozprawy doktorskiej
Magister Karoliny Osterczuk
pt.: „The institutionalization of social innovation”
przygotowanej pod kierunkiem:
prof. dr hab. Beaty Glinki
promotor pomocniczy: dr Marzena Starnawska

Wydział Zarządzania
i Komunikacji Społecznej

Instytut
Przedsiębiorczości

Podstawę formalną sporządzania recenzji stanowi pismo z dnia 27 kwietnia 2023r. Przewodniczącego Rady Naukowej Dyscypliny Nauki o Zarządzaniu i Jakości Uniwersytetu Warszawskiego prof. dr hab. Grzegorza Karasiewicza.

Praca przedstawiona do recenzji to wartościowe opracowanie, świadczące o osiągniętych wysokich kompetencjach badawczych przez Kandydatkę do stopnia doktora. Dobór i wykazana znajomość podjętej tematyki, umiejętności projektowania i realizacji badań, formułowania wniosków wspierają jednoznacznie pozytywną ocenę rozprawy. Szczegółowe uwagi ujęto w następującym układzie:

1. Tematyka pracy
2. Założenia, cele i hipotezy badawcze
3. Metody badawcze
4. Struktura i argumentacja
5. Literatura i strona formalna rozprawy
6. Wniosek

1. Tematyka pracy

Praca podejmuje tematykę innowacji społecznych i zmiany społecznej lokując rozważania w ramach perspektywy instytucjonalnej. W przyjętym zamyśle koncepcyjnym główną oś dyskusji stanowi presja instytucjonalna w kontekście innowacji społecznych. Podjęta tematyka stanowi aktualne, interesujące i rozwojowe pole rozważań teoretycznych i badawczych wpisujące się w tożsamość nauk o zarządzaniu i jakości. Pomimo rosnącego zainteresowania innowacjami społecznymi, istnieje wyraźna potrzeba pogłębienia wiedzy na temat natury, przebiegu i

ul. Prof. St. Łojasiewicza 4
PL 30-348 Kraków
tel. +48(12) 664 5579
tel. +48(12) 664 5578

www.przedsiębiorczosc.uj.edu.pl

uwarunkowań interakcji między instytucjami społecznymi a innowacjami społecznymi. Analiza międzynarodowej literatury przedmiotu umożliwiła prawidłowe nakreślenie luki badawczej dotyczącej procesu kształtowania wpływu społecznego poprzez praktykę organizacyjną. Przy czym, przyjęty w pracy sposób docelowego, formalnego definiowania zidentyfikowanej luki nie jest w pełni klarowny i spójny (odmienne ujęcia występujące we wstępie, części metodycznej, wnioskach). Niemniej, badania zostały przeprowadzone w sposób logicznie ustrukturyzowany i poprawny, adresując zidentyfikowaną lukę i dostarczając istotnych treści poznawczych dotyczących mikro-perspektywy transformacji społecznej poprzez innowacje społeczne.

2. Założenia, cele i hipotezy badawcze

Istotę problemu badawczego nakreślono we wstępie rozprawy przedstawiając wiodące pytanie badawcze rozprawy (s. 12) i jego kontekst, natomiast bardziej precyzyjną identyfikację problemu zawarto w części metodycznej (s. 77) wskazując, że wysiłek badawczy ukierunkowano na rolę inicjatyw oddolnych w procesach transformacji społecznej.

Cel główny rozprawy został zaprezentowany w rozdziale metodycznym (s. 78). Mając na uwadze przyjęte stanowisko epistemologiczne w prowadzonych badaniach, sposób sformułowania celu budzi pewne wątpliwości. Pierwsza jego część ukierunkowana jest bowiem na rozstrzygnięcie, a nie na opis czy wyjaśnienie, które są charakterystyczne dla jakościowego podejścia badawczego („*celem badania jest potwierdzenie (lub obalenie) udziału innowacji społecznych w procesie transformacji*”). Jakkolwiek testowanie teorii jest praktykowane w ramach podejścia jakościowego, treść materiału empirycznego rozprawy nie wspiera takiego ukierunkowania zamierzenia badawczego. Druga część celu wydaje się zbyt wąsko ujmować faktyczne zamierzenie badawcze, ograniczając je tylko do identyfikacji, podczas gdy treść celów szczegółowych oraz zakres zrealizowanych badań jednoznacznie wskazują na znacznie szerszy zakres planowanego osiągnięcia.

Cel główny rozprawy został zdekomponowany na 17 celów szczegółowych w ramach dwóch grup, tj. 11 poznawczych i 6 praktycznych. W przypadku szczegółowych celów poznawczych zakres problemowy jest zgodny z celem głównym, niemniej część sformułowana jest zbyt ogólnie i niejednoznacznie (np. nie jest czytelnym w jaki sposób mechanizmy poziomu makro i mikro miałyby być „podsumowane” czy też „streszczone” („*to summarize...*”), a samo streszczenie trudno uznać za wartościowe poznawczo zamierzenie badawcze; z kolei sposób sformułowania celu 2 bliższy jest celowi głównemu niż szczegółowemu; w celu 4 brak określenia istotności kategorii dla zakresu realizowanego badania), a w niektórych treści nakładają się znaczeniowo, co wskazuje na możliwość ich połączenia w jeden spójny cel (cele 7, 8 i 9; propozycja: *To explain how actors draw on their personal and collective experiences to shape new social practices that challenge existing institutions - Wyjaśnienie, w jaki sposób aktorzy*

Wydział Zarządzania

i Komunikacji Społecznej

Instytut

Przedsiębiorczości

ul. Prof. St. Łojasiewicza 4

PL 30-348 Kraków

tel. +48(12) 664 5579

tel. +48(12) 664 5578

www.przedsiębiorczosc.uj.edu.pl

czerpią ze swoich osobistych i zbiorowych doświadczeń, aby kształtować nowe praktyki społeczne, które stanowią wyzwanie dla istniejących instytucji). Sformułowane szczegółowe cele praktyczne są skierowane do społecznych innowatorów i decydentów. Jednakże przyjęta konwencja zapisu ma w dużej mierze dość ogólną postać, i w niektórych celach powoduje wyraźniejsze akcentowanie poznawczego niż praktycznego wymiaru (np. nie jest jasnym w jaki sposób następuje deklarowane informowanie, upowszechnianie wiedzy o bliżej nie określonych metodach i praktykach – cel 1 i 2; trudno stwierdzić kto jest adresatem celu 5). W związku z sformułowanymi uwagami, powstaje pytanie: Biorąc pod uwagę badany kontekst polskich uwarunkowań instytucjonalnych, oraz uzyskane rezultaty przeprowadzonych badań, w jaki sposób miałyby nastąpić realizacja sygnalizowanych możliwości aktywnego włączenia przez decydentów (władze lokalne, centralne) inicjatyw innowacji społecznych w procesy wspierające transformację w kierunku zrównoważonego rozwoju, oraz możliwości funkcjonowania władz (lokalnych, centralnych) jako aktywnych aktorów w projektach innowacji społecznych?

Poszukując odpowiedzi na zarysowany problem badawczy, Autorka sformułowała jedno główne pytanie badawcze oraz 8 szczegółowych pytań badawczych. Wszystkie cechuje poznawcza istotność. Przyjęcie formuły pytań jest w pełni zgodne z zastosowaną perspektywą badawczą. W świetle zgromadzonego materiału badawczego oraz treści pytań szczegółowych, pierwsza część pytania głównego nosi jednakże znamiona założenia badawczego. Sformułowane szczegółowe pytania badawcze są poprawne, ich merytoryczna treść odpowiada problematyce rozprawy. Niemniej, zwraca uwagę odmienna logika uporządkowania celów szczegółowych, szczegółowych pytań badawczych, i treści zebranego materiału badawczego, co zmniejsza czytelność przekazu.

Reasumując pomimo odnotowanych wątpliwości przyjęte ramy koncepcyjne rozprawy stanowią odpowiednią podstawę dla podjętych badań w wymiarze teoretycznym i empirycznym.

3. Metody badawcze

Metody wykorzystane w pracy należy uznać za właściwie dobrane i prawidłowo zastosowane. Świadczy to o dobrym poziomie warsztatu badawczego Autorki.

W pierwszej części rozprawy, to jest w rozbudowanym rozdziale pierwszym, Autorka przedstawiła treści teoretyczne posługując się metodą narracyjnego przeglądu literatury przedmiotu. Jakkolwiek ten rodzaj przeglądu charakteryzuje brak formalnego rygoru metodologicznego, stanowi praktykowane i akceptowalne podejście rozpoznania stanu wiedzy w wybranej tematyce. Zgromadzony materiał przedstawiono w ramach logicznie uporządkowanej narracji, odpowiadającej ramom koncepcyjnym rozprawy.

Wydział Zarządzania
i Komunikacji Społecznej

Instytut

Przedsiębiorczości

ul. Prof. St. Łojasiewicza 4

PL 30-348 Kraków

tel. +48(12) 664 5579

tel. +48(12) 664 5578

www.przedsiębiorczosc.uj.edu.pl

W części empirycznej zaprezentowano ramy koncepcyjne pracy, przyjęte stanowisko epistemologiczne, projekt badań, zastosowane metody zbierania i analizy danych. Pewnym niedosytem jest brak modelu badawczego, który znacząco zwiększyłby przejrzystość realizowanego przedsięwzięcia badawczego, zwłaszcza w przypadku wieloaspektowej problematyki i iteracyjnej procedury badawczej. Czytelnie i wyczerpująco przedstawiono zakres przedmiotowy, podmiotowy, przestrzenny i czasowy podjętych badań empirycznych. Badania zrealizowano zgodnie z rygiem podejścia jakościowego przy zastosowaniu metody wielokrotnego studium przypadku oraz etnografii. Biorąc pod uwagę sformułowany problem badawczy rozprawy oraz przyjęte ramy koncepcyjne badań wybór metod należy uznać za właściwy. Argumentacja przedstawiona w rozdziale metodycznym stanowi czytelne i satysfakcjonujące uzasadnienie doboru metod oraz przypadków do analizy. Dane empiryczne zostały zebrane przy zastosowaniu techniki wywiadu częściowo strukturyzowanego oraz obserwacji nieuczestniczącej. O ile procedurę przeprowadzonych wywiadów opisano czytelnie i satysfakcjonująco, to w przypadku obserwacji wskazanie na zrealizowanie „około” dziesięciu obserwacji, budzi zastanowienie, w szczególności biorąc pod uwagę towarzyszący zapis informujący o prowadzonej dokumentacji obserwacji. Ponadto, biorąc pod uwagę półtoraroczny okres prowadzenia badań przy użyciu różnych technik, zaprezentowanie jego iteratywnego przebiegu w ramach zgrabnego schematu zwiększyłoby transparentność przeprowadzonego postępowania badawczego.

Zebrany materiał empiryczny został poddany analizie i syntezie przy wykorzystaniu metody kodowania i porównywania przypadków. W procedurze zastosowano zarówno dedykowane oprogramowanie w postaci Atlas.ti, jak również tradycyjne analogowe instrumentarium umożliwiające dokonywanie odręcznych notatek. Przedstawiony w rozprawie zapis przebiegu kodowania oraz uzyskanych wyników w postaci drzew kodowych jest przejrzysty i rzetelny. W przypadku metody porównywania przypadków, niestety nie przedstawiono szczegółowego opisu zastosowanej procedury postępowania.

Reasumując, pomimo nielicznych odnotowanych uwag, należy stwierdzić, że przedstawiony w rozprawie opis metodyki przeprowadzonego badania odpowiada standardom i świadczy o osiągniętych kompetencjach badawczych przez Kandydatkę do stopnia doktora.

4. Struktura i argumentacja

Struktura odpowiada wymogom stawianym rozprawom doktorskim. Praca składa się z pięciu rozdziałów merytorycznych: pierwszy to rozbudowany rozdział teoretyczny, drugi ma charakter metodyczny, w trzecim zaprezentowano wyniki badania empirycznego, czwarty stanowi dyskusję uzyskanych wyników z istniejącym dorobkiem, w piątym ujęto konkluzje. Całość pracy uzupełniają wstęp oraz wykaz

Wydział Zarządzania

i Komunikacji Społecznej

Instytut

Przedsiębiorczości

ul. Prof. St. Łojasiewicza 4

PL 30-348 Kraków

tel. +48(12) 664 5579

tel. +48(12) 664 5578

www.przedsiębiorczosc.uj.edu.pl

literatury, spisy tabel i rysunków. Układ treści co do zasady odpowiada strukturze celów i przyjętym ramom koncepcyjnym pracy. Niemniej, zastanawia przyjęta konwencja jednego zintegrowanego rozdziału teoretycznego. Jakkolwiek logika ułożenia treści nie budzi zastrzeżeń, zabieg integracji przyczynił się do pewnego zawężenia dyskusji, w szczególności w odniesieniu do teorii instytucjonalnej. Na przykład, punktem wyjścia rozważań jest perspektywa D.C. Northa, która koncentruje się przede wszystkim na ekonomicznym wymiarze instytucji i ich wpływie na innowacje, natomiast brakuje refleksji odwołujących się do perspektywy W.R. Scotta, która dostarcza wglądu w to, w jaki sposób normy społeczne, wartości i przekonania wpływają na organizacje, podkreślając szerszy kontekst społeczny, w którym działają. Co więcej, mając na uwadze transformacyjne zmiany, ich instytucjonalizację, zaskakuje brak szerszej dyskusji dotyczącej procesu legitymizacji wprowadzanych alternacji. Dlatego stosownym jest pytanie: W jaki sposób można powiązać proces eksperymentalnego uczenia się w ramach innowacji społecznych z etapami procesu legitymizacji wprowadzanych zmian?

W rozdziale metodycznym, zgodnie z przyjętymi standardami, przedstawiono cele pracy, pytania badawcze oraz zastosowane metody oraz narzędzia zbierania i analizy danych. Pewne zastrzeżenia wspomnianych komponentów ulokowano w punkcie 3 recenzji (Metody badawcze).

W kolejnym rozdziale przedstawiono wyniki badania empirycznego. Biorąc pod uwagę problem badawczy i odpowiadający mu cel główny rozprawy, treści zawarte w tym rozdziale stanowią najbardziej wartościową część dysertacji, charakteryzującą się największym wkładem własnym Doktorantki. Sposób omówienia wyników badania empirycznego jest prawidłowy, świadczy o kompetencjach Autorki zakresie krytycznej analizy, syntezy oraz interpretacji zebranego materiału w kontekście ustaleń teoretycznych przedstawionych we wcześniejszych rozdziałach rozprawy.

Zaprezentowane w rozdziale wyniki oraz ich konfrontacja z istniejącym dorobkiem w rozdziale zatytułowanym Dyskusja, pozwalają stwierdzić, że cel dysertacji został zrealizowany. Niemniej, pewien niedosyt budzi brak jednoznacznego odniesienia do poszczególnych szczegółowych pytań badawczych. W zakończeniu rozprawy dokonano rekapitulacji dociekań formułując implikacje dla teorii i praktyki dotyczącej transformacyjnej zmiany społecznej. Umiejętne i trafnie omówiono ograniczenia prawomocności uzyskanych wyników, a zarazem podkreślono rozwojowy charakter osiągnięcia wskazując dalsze kierunki badań. Jakkolwiek nakreślono zakres wkładu w teorię i potencjał użyteczny przeprowadzonych badań, zabrakło jednak czytelnego przywołania i zaadresowania poszczególnych celów poznawczych i praktycznych, jakie sformułowano na potrzeby niniejszego badania.

5. Literatura i strona formalna rozprawy

Bibliografia generalnie właściwie dobrana względem prowadzonych rozważań, aktualna, obejmująca 152 pozycje publikowane w uznanych wydawnictwach i czasopismach. Zbiór cytowanych pozycji nie jest obszerny i nie obejmuje pewnych interesujących opracowań związanych z poruszaną problematyką, co jest pochodną zastosowania w pracy narracyjnego przeglądu literatury. Niemniej, lektura treści rozprawy, wraz z odniesieniami do pozycji źródłowych, potwierdza satysfakcjonujące rozpoznanie literaturowe badanego tematu.

Pod względem formalnym przygotowana rozprawa nie budzi istotnych zastrzeżeń. Struktura pracy jest prawidłowa, narracja prowadzona jest komunikatywnym, poprawnym językiem.

Wydział Zarządzania
i Komunikacji Społecznej

6. Wniosek

Ocena rozprawy ujęta w ramach szczegółowych punktów recenzji pozwala stwierdzić, że rozprawa doktorska Pani mgr Karoliny Osterczuk pt. „The institutionalization of social innovation” przygotowana pod kierunkiem prof. dr hab. Beaty Glinki stanowi oryginalne rozwiązanie problemu z obszaru nauk o zarządzaniu i jakości, wskazujące na umiejętność samodzielnego prowadzenia pracy naukowej. Praca spełnia wymagania stawiane rozprawom doktorskim. Wnosi twórczy i oryginalny wkład w rozumienie natury i mechanizmów procesu kształtowania wpływu społecznego.

Konkludując, stwierdzam, że recenzowana praca doktorska spełnia warunki określone w Ustawie o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz.U. 2017, poz. 1789). W związku z powyższym wnioskuję o przyjęcie rozprawy doktorskiej i dopuszczenie mgr Karoliny Osterczuk do publicznej obrony.

Instytut
Przedsiębiorczości

ul. Prof. St. Łojasiewicza 4
PL 30-348 Kraków
tel. +48(12) 664 5579
tel. +48(12) 664 5578

www.przedsiębiorczosc.uj.edu.pl